

T.C.
YARGITAY
. Büyük Genel Kurul

Esas No: 2019/4
Karar No: 2020/1
Karar Tarihi: 19.06.2020

ÇT HATLARIN B RLE T R LMES STEM - S GORTA TAHK M
KOM SYONU T RAZ HAKEM HEYET N N BÖLGE ADL YE
MAHKEMELER N N FAAL YETE BA LADI İ TAR HTEN SONRA T RAZ
ÜZER NE VER LEN KARARLARININ TEMY Z KANUN YOLUNA TAB
OLDU U

ÖZET: 5684 sayılı Sigortacılık Kanunu'nun 30. maddesi ile kurulan Sigorta Tahkim Komisyonu tiraz Hakem Heyetinin bölge adliye mahkemelerinin faaliyete ba ladı ı 20.07.2016 tarihinden sonra itiraz üzerine verilen kararları temyiz kanun yoluna tabidir.

(A HS m. 6) (2709 S. K. m. 9, 36, 37, 142) (5684 S. K. m. 3, 30) (6100 S. K. m. 341, 362, 407, 412, 413, 415, 416, 422, 423, 424, 427, 435, 439, 447, Geç. m. 3) (1086 S. K. m. 533) (2918 S. K. m. 97) (4721 S. K. m. 1) (Sigortacılıkta Tahkime li kin Yönetmelik m. 4, 6, 16, 16/A) (17. HD. 09.02.2017 T. 2014/14577 E. 2017/1239 K.) (17. HD. 24.04.2017 T. 2017/2057 E. 2017/4459 K.) (Y BK 13.04.2018 T. 2016/2 E. 2018/4 K.)

I-G R

A- ÇT HATLARI B RLE T RME KONUSUNDAK BA VURUSU

stanbul Bölge Adliye Mahkemesi 8. Hukuk Dairesi Ba kanı Süleyman Murat Kaya ve 9. Hukuk Dairesi Ba kanı Nuray O izer 22.01.2019 tarihli dilekçeleri ile Bölge Adliye Mahkemelerinin faaliyete geçti i 20.07.2016 tarihinden sonra 5684 sayılı Sigortacılık Kanununun 30/12. maddesi ile Sigorta Tahkim Komisyonu tiraz Hakem Heyeti tarafından verilen kırk bin Türk Lirası üzerindeki kararlar için ba vurulacak olan kanun yolunun istinaf kanun yolu mu yoksa temyiz kanun yolu mu oldu u konusunda Yargıtay 17. Hukuk Dairesi ile 11. Hukuk Dairesi arasında görü aykırılı ı ortaya çıktı ını ileri sürerek, bu aykırılı ın içtihatların birle tirilmesi yoluyla giderilmesini talep etmi tir.

B- ÇT HATLARI B RLE T RMEN N KONUSU

Yargıtay Birinci Ba kanlık Kurulunun 09.12.2019 tarihli ve 386 sayılı kararı ile "5684 sayılı Sigortacılık Kanunu'nun 30. maddesi ile kurulan Sigorta Tahkim Komisyonunca 20.07.2016 tarihinden sonra verilen kararların temyiz kanun yoluna mı yoksa istinaf kanun yoluna mı tabi oldu u" hususunda görü aykırılıklarının ve farklı uygulamaların oldu u belirtilerek içtihatların birle tirilmesi talebi nedeniyle raportör üye olarak Yargıtay Yirmi Üçüncü Hukuk Dairesi Mehmet Özdemir görevlendirilmi tir.

C- GÖRÜ AYKIRILI İ ÇEREN KARARLAR

11. Hukuk Dairesi;

-09.01.2018 tarihli ve 2017/4999 Esas, 2018/98 Karar,

-13.07.2018 tarihli ve 2018/2629 Esas, 2018/5066 Karar,

-18.09.2018 tarihli ve 2018/2613 Esas, 2018/5417 Karar,

-24.10.2018 tarihli ve 2018/3710 Esas, 2018/6637 Karar

17. Hukuk Dairesi;

-09.02.2017 tarihli ve 2014/14577 Esas, 2017/1239 Karar,

-24.04.2017 tarihli ve 2017/2057 Esas, 2017/4459 Karar

D- ÇT HADI B RLE T RME KONUSUNA L K N ÖZEL DA RELER LE HUKUK GENEL KURULU GÖRÜ LER N N ÖZETLER

1. Yargıtay 11. Hukuk Dairesi görü yazısında özetle; 5684 sayılı Sigortacılık Kanunu'nun 03.06.2007 tarihinde kabul edilerek 14.06.2007 tarihinde yürürlü e girdi i, 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun (HMK) yürürlü e girdi i 01.10.2011 tarihinden sonra 13.06.2012 tarihinde 5684 sayılı Sigortacılık Kanunu'nun 30/12. maddesinde 6327 sayılı Kanunla yapılan de i iklikte tiraz Hakem Heyeti kararlarına kar ı temyiz yoluna gidilebilece inin yer alması ve HMK'nın 439. maddesinde de hakem kararlarının iptali davasında verilen kararlara kar ı temyiz yoluna ba vurulabilece inin düzenlenmesi ve HMK'nın 341. maddesinde istinaf yoluna ba vurulabilecek kararlar arasında hakem kararı veya itiraz hakem heyeti kararlarına yer verilmemesi nedeniyle itiraz hakem heyeti kararlarına kar ı temyiz yoluna ba vurulaca ının kabul edilmesi gerekti i belirtilmi tir.

2. Yargıtay 17. Hukuk Dairesi görü yazısında özetle; 6100 sayılı HMK'nın 341/5. maddesinde di er kanunlarda temyiz edilebilece i veya haklarında Yargıtay'a ba vurulabilece i belirtilmi olup da bölge adliye mahkemelerinin görevine giren dava ve i lere ili kin nihai kararlara kar ı bölge adliye mahkemelerine ba vurulabilece i kuralına yer verildi i, bölge adliye mahkemelerinin kurulması ile birlikte ilk derece mahkemesi kararlarına kar ı istinaf, bölge adliye mahkemesi kararlarına kar ı temyiz yoluna ba vurulabilece i, bölge adliye mahkemelerinin kurulu amacının iki dereceli yargılamayı getirdi i, istinaf a amasında maddi-hukuki denetim yapılaca ı, Avrupa nsan Hakları Sözle mesinin adil yargılanma hakkı ile ba lantılı olan ve mahkemeye eri im hakkını düzenleyen 6. maddesi uyarınca birtakım eksikliklerin istinaf yargılamasında tamamlanabildi i, sigorta hakem heyeti kararının temyiz edilmesi ile Yargıtay'da bu incelemenin yapılması hâlinde 20.07.2016'dan itibaren yeni bir sistemin dı nda yine maddi-hukuki denetim yapmak suretiyle bölge adliye mahkemelerinin görevinin Yargıtay'a yaptırılmı olaca ı, Sigorta Tahkim Komisyonuna ili kin kurumsal yapının üç ana unsurdan olu tu u, yapı içerisindeki düzenlemelere göre bu faaliyetin kendi içerisinde iki dereceli oldu unun ve bölge adliye mahkemesi ile getirilen iki dereceli yargılamanın gerçekle ti inin kabul edilemeyece i, tüm bu maddi ve hukuksal olgular kar ısında bölge adliye mahkemelerinin faaliyete geçmesinden sonra itiraz hakem heyeti kararına kar ı kanun yoluna ba vuruldu unda iki dereceli yargılama sistemi içerisinde bölge adliye mahkemeleri tarafından ikinci derece olarak yargılama yapılması ve ancak bu karara kar ı ba vurulması hâlinde temyiz incelemesi yapılması gerekti i belirtilmi tir.

3. Yargıtay Hukuk Genel Kurulu görü yazısında özetle; Hukuk Genel Kurulunda içtihatlarla birle tirilmesi talep edilen konuyla ilgili olarak verilmis emsal bir karar bulunmadı ım, Özel Daire Ba kanlıklarınca gönderilen görü yazıları ile gündeme ekli emsal karar içeriklerine göre her iki Özel Dairenin "Sigorta Tahkim Komisyonu tiraz Hakem Heyetinin Bölge Adliye Mahkemesinin faaliyete ba ladı ı 20.07.2016 tarihinden sonra verilen kararlara kar ı ba vurulacak kanun yolu" konusuna ili kin olarak istikrar kazanmı farklı uygulamalarının mevcut oldu unu, Özel Daireler arasındaki içtihat aykırılı ının içtihatların birle tirilmesi yoluyla giderilmesi gerekti inin dü ünüldü ünü bildirmi tir.

II- ÇT HADI B RLE T RME LE LG L KAVRAM, KURUM VE YASAL DÜZENLEMELER

1. GENEL OLARAK TAHK M N TANIMI VE ÇE TLER

Devlet kendisine ait olan yargı yetkisini Türk Milleti Adına ba ımsız ve tarafsız mahkemeler aracılı ıyla kullanır.

2709 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Anayasası ile hak arama özgürlü ü güvence altına alınmı ; herkesin, me ru vasıta ve yollardan faydalanmak suretiyle yargı mercileri önünde davacı veya davalı olarak iddia ve savunma ile adil yargılanma hakkına sahip oldu u ve hiçbir mahkemenin, görev ve yetkisi içindeki davaya bakmaktan kaçınamayaca ı düzenlenmi tir. Yine kanuni hâkim güvencesi getirilerek hiç kimsenin kanunen tabi oldu u mahkemeden ba ka bir merci önüne çıkarılamayaca ı ve bir kimseyi kanunen tabi oldu u mahkemeden ba ka bir merci önüne çıkarma sonucunu do uran yargı yetkisine sahip ola anüstü merciler kurulamayaca ı belirtilmi tir (Any m. 9, 36, 37, 142).

Sözle meler hukuku çerçevesinde özel hukuka ait anla mazlıkların süratle çözümlenebilmesi, mahkemelerin i yükünün hafifletilmesi amacıyla bazı hâllerde hakemlere izin verilerek, taraflara aralarındaki uyu mazlıkların tahkim yolu ile çözebilme imkânı tanınmı tır.

Bir hak üzerinde uyu mazlı a dü en iki tarafın, anla arak, bu uyu mazlı ın çözümünü özel ki ilere bırakmalarına ve uyu mazlı ın bu özel ki iler tarafından incelenip karara ba lanmasına tahkim; uyu mazlı ın çözümü kendilerine bırakılan bu özel ki ilere ise hakem denir. Hakemler, ba ımsız, tarafsız gerçek ki ilerdir, kural olarak uyu mazlı ın tarafı olan ki ilerce seçilirler, uyu mazlı ı yargılama yoluyla çözerler. Tahkim yolu, tarafların do mu ya da do abilecek bir uyu mazlı ı aralarındaki anla maya göre hakem veya hakem kuruluna götürdükleri, özel bir yargılama faaliyetidir (Kuru, B: Hukuk Muhakemeleri Usulü, Ankara 2001, C.VI, s. 5875; Medeni Usul Hukuku El Kitabı, Ankara 2020, C.1I, s.1857).

Tahkim özel bir yargılama usulü oldu undan bu usulün uygulanması, tarafların yapaca ı bir tahkim anla masına ba lıdır.

Tahkim, devletin yargı hâkimiyetine müdahale sayılmaz, taraf iradelerine üstünlük tanıyan, tarafların iradelerine tabi özel hukuk uyu mazlıklarının çözümüne katkı sa layan özel bir alternatif uyu mazlık yöntemidir.

Tahkimde, di er alternatif çözüm yollarından farklı olarak hakemler ba layıcı ve icra edilebilir kararlar vermektedir.

Tahkimin, zorunlu tahkim, ihtiyari tahkim, muvakkat (ad hoc) tahkim, milli ve milletlerarası tahkim olmak üzere çe itli türleri vardır. Tahkim kural olarak ihtiyaridir. Özel Kanun hükümleri ile düzenlenen zorunlu tahkim ise ancak istisnai hâllerde mümkündür.

2. 6100 SAYILI HUKUK MUHAKEMELER KANUNU'NUN 407 LA 444. MADDELER ARASINDA DÜZENLENEN Ç TAHK M VE LEY

01.10.2011 tarihinde yürürlü e giren 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu (HMK) ile 1086 sayılı Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu (HUMK) ilga edilerek usul hukukunun birçok dalında oldu u gibi tahkim yargılamasında da birtakım de i iklik ve yenilikler yapılmı tır.

Gerek 5684 sayılı Sigortacılık Kanunu'nun 30/23. maddesinde yer alan “ Bu Kanunda hüküm bulunmayan hallerde Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununun hükümleri,

sigortacılıktaki tahkim hakkında da kıyasen uygulanır, " ekindeki düzenleme gerekse 6100 sayılı HMK'nın 447/2. maddesinde yer alan "Mevzuatta, yürürlükten kaldırılan 18/6/1927 tarihli ve 1086 sayılı Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununa yapılan yollamalar, Hukuk Muhakemeleri Kanununun bu hükümlerin kar ılı nı olu turan maddelerine yapılmı sayılır." hükmü ile hukuk sistemimizde yer alan tahkim hükümleri ile köprü kurulmak suretiyle tahkim sisteminin temel usul ve esasları bakımından HMK ile paralellik sa lanmaya çalı ılmı tır. Bu nedenledir ki, sigortacılık tahkim sisteminin daha iyi kavranabilmesi açısından Sigortacılık Kanununda yer alan tahkim sistemi ile 6100 sayılı HMK'da yer alan tahkim hükümlerinin bir arada de erlendirilmesi gerekmektedir (Semerci Vuralo lu/T.: 5684 sayılı Sigortacılık Kanunu'nda Yer Alan Tahkim Hükümleri ile 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'ndaki Tahkim Hükümlerinin Kar ıla tırılması, Yeditepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. XIII, S.2, 2016, s.269).

6100 sayılı HMK'nın 407 ila 444. maddeleri arasında düzenlenen iç tahkim ihtiyari tahkim olup, 4686 sayılı Milletlerarası Tahkim Kanunu'nun tanımladı ı anlamda yabancılık unsuru içermeyen ve tahkim yerinin Türkiye olarak belirlendi i uyu mazlıklar hakkında uygulanır.

HMK' ya tabi bir tahkimden söz edebilmek için taraflar arasında yapılmı bir tahkim sözleşmesinin bulunması, uyu mazlı ın yabancılık unsuru ta ımaması ve tahkim yerinin de Türkiye olarak belirlenmesi gerekmektedir. HMK'nın 407. maddesi ile milli tahkim açısından, açıkça toprak ilkesi kabul edilmi tir.

Tahkim, sadece tarafların iradesine tabi olan uyu mazlıklar hakkında geçerlidir. HMK'nın 408. maddesinde yer alan bu ilkeye tahkime elveri lilik ilkesi denilmektedir. ki tarafın arzusuna tabi olmayan i lerde tahkim sözleşmesi yapılamaz (Pekcanitez, H./ Atalay, O./ Özekes, M.: Hukuk Muhakemeleri Kanunu Hükümlerine Göre Medeni Usul Hukuku, Ankara, 2011, s. 738).

Tahkim sözleşmesi, tarafların, sözleşme veya sözleşme dı ı bir hukuki ili kiden do mu veya do abilecek uyu mazlıkların tamamı veya bir kısmının çözümünün hakem veya hakem kuruluna bırakılması hususunda yaptıkları anla ma olup, taraflar arasındaki sözleşmenin bir artı olabilece i gibi ayrı bir sözleşme ekinde de yapılabilir. HMK'nın 412. maddesine göre tahkim sözleşmesi yazılı ekilde yapılması geçerlilik artıdır.

Bir uyu mazlı ın çözümü için mahkemeye ba vurulmu olmas ı, o meselenin çözümü için tahkime gidilemeyece i anlamına gelmemektedir. Yargılama sırasında tarafların tahkim yoluna ba vurma konusunda anla maları durumunda, dava dosyas ı mahkemece ilgili hakem veya hakem kuruluna gönderilir (HMK m 413).

Tahkimde hakemlerin atanması büyük önem ta ıdı ı için atanma usulü Kanun'da açıkça belirlenmi tir. Taraflar, hakem veya hakemlerin seçim usulünü serbestçe kararla tırabilirler. Taraflarca aksi kararla tırılmam ı sa hakem seçiminde HMK'nın 416. maddesindeki usul uygulanır.

HMK'ya göre hakem (tek olacak ekilde) tahkim sözleşmesinde belirlenebilece i gibi hakem sözleşmesinde hakemin taraflarca seçilebilece i de kararla tırılabilir. Sözleşme özel hüküm yoksa hakem davaya bakmaya yetkili mahkeme tarafından veya tahkim sözleşmesinde hakemlerin seçimi üçüncü ki iye bırakılm ı sa, üçüncü ki i tarafından seçilir (Kabukçuo lu Özer/ F. D.: Sigortacılık Kanunu erhi, stanbul 2012, s.498). Hakemlerin sayısı taraflarca kararla tırılmam ı sa üç hakem seçilir (HMK m. 415).

HMK'da yer alan düzenlemeye göre; taraflar, hakemin reddi usulünü serbestçe kararla tırabilir. Seçilen hakemin veya hakem kurulunun tümünün ya da karar ço unlu unu ortadan kaldıracak sayıda hakemin reddi için ancak mahkemeye ba vurulabilir. Mahkemenin bu fıkra uyarınca verdi i kararlar kesindir.

Tahkim kurumunun ba arıya ula abilmesi için getirilen tahkim artının ayrılabilirli i ve ba ımsızlı ı ilkesi gere ince hakemin kendi yetkisi konusunda karar verebilmesi kabul edilmi ; HMK'nın 422. maddesinde getirilen bu düzenleme ile tahkime sürat kazandırarak tahkimin ilerleyen a amalarında yetki itirazı ile kar ıla ılmasının ya da tahkim artının geçersizli ini ileri sürerek tahkimi bertaraf etmenin önüne geçmek amaçlanmı tır.

Tahkimde taraflar e it hak ve yetkiye sahiptirler. Taraflar hukuki dinlenilme hakkını kullanabilirler (HMK m 423). Tahkimde hakem veya hakem kurulunun uygulayaca ı yargılama usulünün belirlenmesinde Kanun'un emredici hükümlerine aykırı olmamak ko uluyla taraf serbestisi esası kabul edilmi tir (HMK m. 424).

Taraflar aksini kararla tırmadıkça, bir hakemin görev yapaca ı davalarda hakemin seçildi i, birden çok hakemin görev yapaca ı davalarda ise hakem kurulunun ilk toplantı tutana ının düzenlendi i tarihten itibaren bir yıl içinde, hakem veya hakem kurulunca esas hakkında karar verilir. Bu süre, tarafların anla masıyla; anla amamaları hâlinde ise taraflardan birinin ba vurusu üzerine mahkemece uzatılabilir. Mahkemenin, bu konudaki kararı kesindir (HMK m. 427).

Tahkim yargılaması, nihai hakem kararının verilmesi veya HMK'nın 435. maddesinde belirtilen hâllerden birinin gerçekte mesi ile sona erer.

Mülga 1086 sayılı Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu'nda (HUMK) tahkim süresi altı ay olarak öngörölmü tür. HUMK'nın 533. maddesine göre hakem kararları sadece; tahkim süresinin dolmasından sonra karar verilmi olması, talep edilmemi bir ey hakkında karar verilmesi, hakemlerin yetkileri dâhilinde olmayan bir konu hakkında karar vermeleri ve iki taraftan birinin iddiası hakkında karar verilmemesi sebepleri ile sınırlı olarak bozulabilmekte iken; Yargıtay çtihadı Birle tirme Hukuk Genel Kurulunun 28.01.1994 tarihli ve 1993/1 E., 1994/4 K. sayılı kararında da tarafların, tahkim sözleşmesi veya artında hakemlerin, uyu mazlı ı maddi hukuk kurallarına göre çözümlenmelerini öngördükleri takdirde, hakemler bu kurallar çerçevesinde karar vermek zorunda oldukları açıklanmı , bu kurala aykırı karar verilmesi hâlinin de temyiz sebebi olu turaca ı kabul edilmi tir.

1086 sayılı HUMK'da hakem kararlarına kar ı temyiz kanun yoluna gidilebilece i kabul edilmi ancak; bu kararlara kar ı karar düzeltme yolu kapatılmı tır. Kesinle en kararlar aleyhine artları varsa ancak yargılamanın yenilenmesi yoluna gidilebilecektir.

6100 sayılı HMK'da hakem kararına kar ı tahkim yeri bölge adliye mahkemesinde yalnızca iptal davası açılabilce i öngörölmü ; tahkimin amacı, niteli i, tarihsel geli imi gere i ve tahkimde sürati temin etmek için, hakem kararlarının iptali sebepleri 439. maddede sınırlı olarak sayılarak iptal davası hakkında verilen kararlara kar ı temyiz yoluna ba vuru açık bırakılmı ; temyiz incelemesinin, öncelikle ve ivedilikle karara ba lanaca ı belirtilmi tir.

Yargıtay çtihatları Birle tirme Hukuk Genel Kurulunun 13.04.2018 tarihli ve 2016/2 E., 2018/4 K. sayılı kararında da; 6100 sayılı HMK'nın yürürlü e girdi i 01.10.2011 tarihinden önce yapılan tahkim sözleşmesi uyarınca icra edilen milli tahkim yargılaması kapsamında ve anılan tarihten sonra verilen hakem kararlarına kar ı 1086 sayılı HUMK' nın 533. maddesinde düzenlenen temyiz kanun yoluna de il, 6100 sayılı HMK'nın 439. iptal davası açılması yoluna ba vurulabilece i açıklanmı tır.

3. S GORTACILIKTA TAHK M KAVRAMI VE S GORTA TAHK M N N TEMEL ÖZELL KLER , KURUMSAL YAPISI VE LEY , Ç TAHK MDEN FARKI

a. Kavram:

Alternatif çözüm yollarından biri olan sigorta tahkiminde, adli yargı yerine, Türkiye

Sigorta Reasürans ve Emeklilik İirketleri Birli i nezdinde kurulmu olan Sigorta Tahkim Komisyonuna müracaat edilerek komisyon tarafından belirlenecek hakemler aracılı ıyla sigorta ettiren veya sigorta sözleşle mesinden menfaat sa layan ki iler ile riski üstlenen taraf arasında, sigorta sözleşle mesinden veya güvence hesabından faydalanacak ki iler ile güvence hesabı arasında çıkan uyu mazlıklar çözüme kavu turulmaktadır.

Bu sistem ile sigorta konusundaki uyu mazlıkların uzman ki iler tarafından az maliyetle, hızlı ve adil ekilde çözüme kavu turularak sigortacılık sektörüne olan güvenin artırılması amaçlanmı tır.

b. Yasal Mevzuat:

Sigortacılıkta tahkim kavramı hukukumuzda ilk defa 03.06.2007 tarihinde kabul edilerek 14.06.2007 tarihinde Resmi Gazetede yayımlanan Sigortacılık Kanunu'nun 30. maddesi ile girmi tir. Bu maddenin ilgili fıkralarında 29.06.2012 tarihli Resmi Gazetede yayımlanan 6327 sayılı Kanun ve 18.04.2013 tarihli Resmi Gazetede yayımlanan 6456 sayılı Kanun ile birtakım eklemeler ve de i iklikler yapılmı tır.

Tahkime ili kin detay düzenlemeler ise 17.08.2007 tarihli ve 26616 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan Sigortacılıkta Tahkime li kin Yönetmelik ile Sigorta Talikim Usulü ve Sigorta Hakemlerine li kin Tebli 'de yer almı tır. Anılan Yönetmelik Resmi Gazete ilanlarına göre sırasıyla 24.07.2013, 19.01.2016, 14.06.2018, 18.04.2019 ve 15.06.2019 tarihlerinde de i ikli e u ramı , Tebli ise 2016 tarihinde yürürlükten kaldırılmı tır.

c. Sigorta Tahkim Sisteminin Kurumsal Yapısı ve leyi i:

Türkiye Sigorta, Reasürans ve Emeklilik İirketleri Birli i bünyesinde Sigortacılık Kanunu'nun 30. maddesine istinaden olu turulan Sigorta Tahkim Komisyonunun merkezi stanbul'dadır. Komisyon Ba kanlı ı gerekli görülen yerlerde büro açmaya yetkili oldu u gibi bölgesel bürolar da kurabilir.

Sigorta Tahkim Komisyonu kendine özgü, kalıcı ve kurumsal bir yapıdır. Sigorta Tahkim Komisyonu, komisyon ba kanlı ı ve üyeleri, komisyon müdürü, komisyon müdür yardımcıları, büro müdür ve müdür yardımcıları, sigorta raportörleri ve di er personel olmak üzere sabit çalı anlarla, hayat ve hayat dı ı sigorta dallarında çalı an ve komisyon nezdinde tutulan sicile kayıtlı sigorta hakemleri ile sigorta hakemlerinin verdikleri kararları itiraz üzerine inceleyen üç ki ilik itiraz hakem heyetlerinden olu ur (SK m 30/2, Yönetmelik m 4).

Komisyon Ba kanlı ı, bir Bakanlık temsilcisi, iki Birlik temsilcisi, bir tüketici deme i temsilcisi ile Müste arlıkça belirlenecek bir akademisyen hukukçu temsilcinin katılımı ile olu maktadır. Komisyon Ba kanlı ı üyeleri iki yıl için seçilir. Herhangi bir üyeli in bo alması durumunda, eski üyenin görev süresini tamamlamak üzere aynı usulle yeni üye atanır. Komisyon Ba kanlı ı üyelerinin 5684 sayılı Sigortacılık Kanunu'nun 3/2.a maddesinde yer alan suçlardan dolayı hüküm giymemi , konkordato ilan ve iflas etmemi olması artları aranmaktadır. Tüketici Derne i temsilcisi, Türkiye çapında en fazla üyeye sahip tüketici derne inin önerece i üç aday arasından Bakanlıkça seçilir. Yönetmelikte yapılan 18.04.2019 tarihli de i iklik ile birlikte Bakanlıkça belirlenecek akademisyen hukukçunun ise sigorta hukuku, hukuk usulü veya medeni hukuk alanlarından en az birinde doktor ö retim üyesi veya daha üst unvana sahip olması kuralı getirilmı tır.

Sigorta Tahkim Komisyonuna; raportörler ve di er personeli atamak, sigorta hakem ba vurularını de erlendirerek uygun görülenlerin kabulü için durumu Bakanlı a bildirmek, sigorta hakem listesini tutmak, uyu mazlı ın çözümlü için sigorta hakemi seçilmesi ve gerekti inde hakem heyeti olu turulmasının bu Yönetmelik hükümleri çerçevesinde ve do ru bir biçimde gerçekle mesini sa layacak mekanizmaları kurarak bunun denetimini yerine getirmek, itiraz hakem heyetlerini kurmak, hakem ücretini

ödemek, büro açılmasına karar vermek gibi önemli görevler verilmiştir (SK m 30/2, Yönetmelik m 6). Komisyon Başkanlığının gerek gördüğü durumlarda, uyuşmazlık konusunda tahkime gidilmeden önce ön bilgi vermek amacıyla danışmanlık hizmeti sağlayacak bir mekanizma oluşturabilmesine imkân tanınmıştır.

Görüldüğü gibi, komisyon bir taraftan karar alma mekanizması için gerekli işlemleri gerçekleştirmekte, diğer taraftan ise müdür ve müdür yardımcılarının eliyle yapılan işlemlerin ve başvuruların usulüne uygun bir şekilde değerlendirilmesini ve sonuçlanmasını sağlamaktadır (Özdamar, M: Sigorta Hukukunda Uyuşmazlıkların Çözümünde Tahkim Sistemi, Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C.XVII, 2013, s. 1-2).

Sigorta Tahkim Komisyonuna başvurulabilmesi için uyuşmazlığın mahkemeye ve Tüketicinin Korunması Hakkındaki Kanun hükümlerine göre Tüketici Sorunları Hakem Heyetine intikal etmemi olması gerekir (SK m 30/14).

Komisyon müdür ve müdür yardımcılarını komisyon başkanlığı tarafından atanır. Komisyon müdürlerinin belirli özellikleri taşıması gerekmektedir. Yönetmelikte, birden fazla Komisyon müdür yardımcısının atandığı durumlarda, müdür yardımcılarının en az birinin sigortacılık veya sigortacılık teknikleri ile ilgili konulardan sorumlu olması gerektiği belirtilerek, sigortacılık veya sigortacılık teknikleri ile ilgili konularda çalışmış Komisyon müdür yardımcısında en az iki yıllık sigortacılık deneyiminin aranacağı belirtilmiştir. Sigorta şirketlerinin, reasürans şirketlerinin, sigortacılık yapan diğer kuruluşların, sigorta eksperlerinin, sigorta acentelerinin ve brokerlerin ortakları, yönetim ve denetiminde bulunan kişilerin ve bunlar adına imza atmaya yetkili olanlar ile tüm bu kuruluşlarda mesleki faaliyette bulunanların, sigorta eksperlerinin, sigorta acentelerinin ve brokerlerin komisyon müdür ve müdür yardımcılığı yapamayacağı kabul edilmiştir.

Yönetmelikte 19.01.2016 tarihinde yapılan değişiklik ile komisyon müdür ve müdür yardımcılarının hakemlerin reddi taleplerini incelemek görevi verilmiştir. Hakemi ret nedenleri ise 17. maddede; hakemin taraflardan birine özet vermesi ya da yol göstermesi, taraflardan biri veya ilgili bir üçüncü kişiyi karıştırmada kanunen gerekmediği hâlde görüşünü bildirmesi, tanık, bilirkişi, Hukuk Muhakemeleri anlamında hakem veya hâkim sıfatıyla dinlenmesi ya da hareket etmesi, hakemin taraflardan biriyle dördüncü dereceye kadar yansoy hısımlı birinin olması, taraflardan biri arasında bir dava veya danışmanlık bulunması, tarafsızlığından şüphelenilmesini gerektirecek önemli sebeplerin bulunması olarak sıralanmıştır.

Sigortacılık yapan kuruluşla uyuşmazlığa düşen kişilerin başvurusu öncelikle sigorta raporörleri tarafından en geç on beş gün içinde incelenir ve raporörler tarafından çözülemeyen başvurular sigorta hakemine iletilir. Raporörler ön inceleme yapar, evrak, belge eksikliği ve başvuru ön şartlarının bulunup bulunmadığına bakar, ancak uyuşmazlığın esasına dair karar veremezler. Sigortacılık tahkimine olan güvenin artırılması ve ihtisaslaşmanın sağlanması amacıyla atanacak raporörlerin; mali güçlüğünde sigorta şirketi ve reasürans şirketi kurucularında aranan nitelikleri taşıması, en az dört yıllık yüksek okul mezunu olması, sigorta hukukunda en az iki yıl veya sigortacılıkta en az beş yıl deneyimi olması şartı aranmıştır.

5684 sayılı Kanun'un 30/8. maddesine göre sigorta hakemlerinin; mali güçlüğünde sigorta şirketi ve reasürans şirketi kurucularında aranan nitelikleri taşıması, en az dört yıllık yüksek okul mezunu olması, sigorta hukukunda en az beş yıl veya sigortacılıkta en az on yıl deneyimi olması gerekmektedir. Hakem seçiminde aranacak nitelikler Yönetmelik ile eklenmiş ve öngörülen deneyimin kesintisiz olması gerektiği belirtilmiştir. Yönetmelik ile itiraz hakem heyetinde yer alacaklarda aranacak deneyim süresi sigorta hukuku için en az on yıl, sigortacılık için en az on iki yıl olarak uygulanacağı kuralı getirilmiştir.

Uyu mazlı a hangi sigorta hakeminin bakacağı, hayat ve hayat dışı sigorta dallarından uzmanlık alanına göre oluşturulan listeden sıra usulü ile komisyon tarafından belirlenir. Hakemlik başvurusu kabul edilenlerden Bakanlıkça uygun görülenlerin kaydedilmesi amacıyla, sigorta hakemleri için ayrı, itiraz hakem heyetinde yer alacak sigorta hakemleri için ayrı olmak üzere listeler tutulur. Bir hakem, birden fazla listede yer alamaz. Ancak komisyon, ihtiyaç duyulduğunda listelerin içerik ve kapsamını yapılandırabilir.

Tahkim sisteminde hedeflenen sonuca ulaşılabilmesi ile adil ve güvenilir bir şekilde uyu mazlı ın çözümü için getirilen kuralların sıkı bir şekilde takibi amaçlanmıştır. Örneğin, Yönetmelikle sigorta hakemi listeden ismi; sigorta hakemliği yapmak için gereken nitelikleri kaybetmesi veya tarafsızlık ilkesine aykırı hareket ettiği tespit edilmişse sürekli olarak, kendisine ulaşan dosyaları bir yıl içinde en fazla üç kez zamanında sonuçlandırmaması bir yıl süreyle silineceği düzenlemesi getirilmiştir.

Tahkim sistemine üye olmak isteyenlerden katılma payı, uyu mazlık çözümü için Komisyona başvuranlardan ise başvuru ücreti alınması gerekmektedir.

Uyu mazlık on beş bin TL'nin üzerinde ise, komisyon en az üç sigorta hakeminden oluşan bir heyet görevlendirir. Hakemler uyu mazlı a ilişkin verdikleri kararı komisyon müdürüne tevdi eder ve komisyon müdürü bu kararı en geç üç iş günü içinde taraflara bildirir, ayrıca kararın aslı dosya ile birlikte komisyonca saklanır.

ç. Sigortacılıkta Tahkimin Ayırt Edici Özellikleri:

Sigorta tahkimi kavramı ile uyu mazlı ın niteliği ve tarafları yönünden sigorta hukukuyla alakalı bir tahkim kastedilmektedir. Yabancılık unsuru içermesi hâlinde dahi sigorta sözleşmesinden kaynaklanan tüm uyu mazlıklar için tahkim yoluna gidilebilir.

Tahkim sözleşmesi uyu mazlı ın tarafları arasında yapılır ancak sigorta tahkiminde risk üstlenen kişiler ile uyu mazlı a düşenler arasında yapılmış yazılı bir anlaşma yoktur.

Sigorta tahkim sisteminde, bir kimsenin sigorta uyu mazlıkları konusunda Sigorta Tahkim Komisyonuna başvuruda bulunabilmesi için uyu mazlık ya da sigorta kuruluğunun sigorta tahkim sistemine üye olması ve uyu mazlık konusu rizikonun üyelik tarihinden sonra meydana gelmiş olması gerekmektedir. Zorunlu sigortalarda 18.04.2013 tarihinden sonra ortaya çıkan uyu mazlıklar için sigorta şirketinin Sigorta Tahkim Komisyonuna üye olup olmadığına bakılmaksızın Komisyona başvurulabilmektedir.

Sigortacılık Kanunu'nun 30. maddesinin 13. fıkrasına göre; Sigorta Tahkim Komisyona gidilebilmesi için, sigortacılık yapan kuruluşla uyu mazlı a düşen kişilerin, uyu mazlı a konu teşkil eden olay ile ilgili olarak sigortacılık yapan kuruluşla gerekli başvuruları yapması ve talebinin kısmen ya da tamamen olumsuz sonuçlandırılması belgelemesi gerekmektedir. Sigortacılık yapan kuruluşun, başvuru tarihinden itibaren on beş iş günü içinde yazılı olarak cevap vermemesi de Komisyona başvuru için yeterlidir.

Sigorta tahkimi, zorunlu sigortalarda, sigorta kuruluşlarının iradi katılımı esasına dayanmaktadır. Sigortalı/hak sahipleri ise hiçbir şekilde, sigorta şirketleri ile ya da sigorta kuruluşunun çözümü için Sigorta Tahkim Komisyona başvurmak zorunda değildir. Eşitlik ilkesiyle Sigortacılık Kanununda yer alan tahkim, sisteme üye olan şirketler bakımından zorunluluk, sigorta ettiren veya sigorta sözleşmesinden menfaat sağlayanlar bakımından gönüllülük esasına dayanmaktadır (Karasu, R: Yargıtay ve Sigorta Tahkimi İtiraz Hakem Heyeti Kararları Işığında Karayolları Zorunlu Mali Sorumluluk Sigortası, Ankara, 2016, s. 136; Kabukçuoğlu Özer, s.29).

Sigortacılık Kanununa göre hakem seçimi Sigorta Tahkim Komisyonu tarafından yerine getirilir. Sigortacılık tahkiminde taraflar hakemleri serbestçe belirleyemezler. Sigorta tahkiminde görev yapacak hakemlerin Kanun'un 30/8 ve Tahkim Yönetmeliğinin 16.

maddesindeki nitelikleri taıması zorunlu tutulmu tur. Hakemler hayat ve hayat dıı sigorta gruplarından sadece birinde görev yapacak ekilde önceden hazırlanmı listelere göre belirlenir.

Hakemler, görevlendirildikleri tarihten itibaren en geç dört ay içinde karar vermek zorundadır. Ancak, bu süre tarafların açık ve yazılı muvafakatleriyle uzatılabilir.

Sigortacılık Kanunu'nda hakemin reddi hâkimin reddi nedenlerine dayandırılmı tır, hakemin reddine ili kin talep durumun ö renilmesinden itibaren be i günü içinde yapılabilir ve karar Sigorta Tahkim Komisyonu tarafından verilir.

d. 5684 sayılı Sigortacılık Kanunu'nun 30. Maddesinde Düzenlenen Sigorta Tahkimi ile 6100 Sayılı HMK' da Düzenlenen ç Tahkim Sistemi Arasındaki Farklar:

Sigorta uyu mazlıklarının çözümü için özel olarak benimsenen sigorta tahkimi, 5684 sayılı Sigortacılık Kanunu ile "Sigortacılıkta tahkim" ba lıklı 30. maddesindeki düzenleme ile 2007 yılında hukukumuzda girmi tir. ç tahkim sistemine ise Türk hukukunda ilk olarak 1850 Tarihli Kanunname-i Ticaret'te yer verilmi tir.

Sigorta tahkimi ile iç tahkim arasında terminolojik benzerlik dı ında her iki alternatif uyu mazlık çözüm yönteminin en temel nitelikleri olan tahkim anla masının varlı ı, tarafların rolü, sürecin i leyi i, hakemlerin seçimi, davanın açılması, yargılama usulü, kararların verilmesi, kararlara kar ı kanun yolları ve kurumsal yapı yönünden çok temel konularda birbirinden farklılıklar bulunmaktadır.

ç tahkimde hakemlere dava açılması, tahkim süresi (HMK m 427), dava ve davaya cevap (TİMİK m 428) duru ma yapılması (TTMK m 429) tarafların duru maya katılımı, delil toplanması (HMK m 432) karar verilmesi, tahkim yargılamasının sona ermesi (HMK m 435) hakem kararlarının ekli, içeri i ve saklanması (HMK m 436), tebli i (HMK m 438) sigorta tahkiminde ayrı ve özel düzenlemelere tabi tutulmu tur.

Sigortacılık tahkimini iç talikimden ayıran en önemli özellik taraflar arasında tahkim anla ması olması aranmaksızın 6456 sayılı Kanun'un 45. maddesi ile 5684 sayılı Kanun'un 30/12. maddesinin de i tirilmesiyle zorunlu sigortalarda ilgili kurulu sigorta tahkim sistemine üye olmasa dahi hak sahiplerinin ve hatta (sigorta sözleşmesinde taraf olmayan ve 2918 sayılı Karayolları Trafik Kanunu'nun 97. maddesine göre) zarara u rayan üçüncü ki ilerin de bu tahkim usulünden yararlanabilmesidir. 2918 sayılı Karayolları Trafik Kanunu'nun 97. maddesinde de zarar görenin, dava açabilece i veya 5684 sayılı Kanun çerçevesinde tahkime ba vurabilece i açıkça kabul edilmi tir.

ç tahkim sisteminin en temel özelli i ve vazgeçilmez unsuru olan taraflar arasında yazılı tahkim anla masının varlı ı ko ulu, sigortacılıkta tahkim usulünde aranmamaktadır. Zira sigortacı, tahkim sistemine üye olmasa veya zarar gören sözleşme tarafı olmasa dahi tahkim komisyonuna ba vurabilmektedir.

Sigortacılıkta tahkim, tahkime ba vuracak ki iler bakımından da, iç tahkimden ayrılmaktadır. Zira iç tahkime ancak tahkimin taraflarının ba vurabilmesi mümkündür.

Buna kar ın 5684 sayılı Kanun'un 30. maddesi gere ince zorunlu sigortalı bakımından, sigorta tahkimine ba vurabilmek için sigorta sözleşmesinin veya sigorta sözleşmesinde kararla tırılan tahkim anla masının tarafı olmak gerekmemektedir. Sigorta ettiren, sigortalı ve hesaptan yararlanabilecek ki ilerle, 2918 Sayılı Kanun'un 97. maddesi gere ince zorunlu sigortalarda zarar gören üçüncü ki iler tahkime ba vurabilir.

6100 sayılı HMK'nın 412. maddesi gere ince iç tahkimde konu sınırlaması olmaksızın sözleşme veya sözleşme dı ı bir hukuki ili kiden do mu veya do abilecek uyu mazlıkların tamamı veya bir kısmının çözümü için tahkime ba vurulabilecek iken,

5684 Sayılı Sigortacılık Kanunu'nun 30. maddesine göre sigortacılıkta tahkimin konusunu yalnızca "sigorta ettiren veya sigorta sözleşmesinden menfaat sağlayan kişiler ile riski üstlenen taraf arasında sigorta sözleşmesinden veya hesaptan faydalanacak kişiler ile hesap arasında doğan uyuşmazlıklar" olmaktadır.

Ç tahkimde 6100 sayılı HMK'nın 416. maddesi gereğince hakem veya hakemlerin seçimi usulünü tarafların serbestçe kararlaştırılması mümkün iken, sigorta tahkiminde komisyon nezdinde tutulan listeye kayıtlı hakemler arasından sıra ile uyuşmazlık hakkında karar verecek hakemler belirlenmektedir. Yine, iç tahkimde hakeme başvurulması için bir ön koşul gerekmezken, sigortacılıkta tahkim komisyonuna başvurulabilmesi için önce sigortacılık yapan kuruluşa başvurulması, başvuru sonucu talebinin kısmen veya tamamen olumlu kararlaştırılmadığının belgelenmesi veya başvuruya on beş gün içinde yazılı cevap verilmemesi gerekmektedir.

Ç tahkimde hakemler bir veya birkaç kişiden oluşur ve tek sayıda geçici olarak uyuşmazlığı çözmek üzere bir araya gelen kişilerden oluşmasına karşılık, sigorta tahkim komisyonu, kalıcı ve kurumsal bir yapıdır. HMK sisteminin aksine hakemlik ücretinin tayini taraf iradelerine bırakılmamıştır (Vuraloğlu, s. 282).

6100 sayılı HMK'nın 424. maddesi gereğince, iç tahkimde hakemlerin yargılama usulüne ilişkin uyacağı kuralları taraflar serbestçe kararlaştırılabilir. Ancak sigorta tahkiminde hakemlerin uyacağı usul kuralları 5684 sayılı Kanun'un 30. maddesi ve bu maddeye dayalı olarak çıkarılan Yönetmelikte belirlenmiş olup, taraf iradelerince belirleme söz konusu değildir.

Ç tahkimde, tahkim yeri taraflarca veya onların seçtiği tahkim kurumunca serbestçe kararlaştırılabilir. Sigorta Tahkim Komisyonunun merkezi İstanbul olup, Komisyon Başkanlığı gerekli görülen yerlerde büro açmaya yetkilidir.

6100 sayılı HMK'nın 427. maddesi uyarınca genel tahkimde uyuşmazlığın bir yıl içinde karara bağlanması gerekmekte iken sigorta tahkiminde bu süreç dört ay olarak belirlenmiştir.

6100 sayılı HMK'nın 439. maddesi uyarınca hakem kararına karşı yalnızca Kanunda yazılı sınırlı sebeplerle iptal davası açılabilir. 439. maddenin 2. bendinde bu sebepler aynen;

"(2) a) Tahkim sözleşmesinin taraflarından birinin ehliyetsiz ya da tahkim sözleşmesinin geçersiz olduğu,

b) Hakem veya hakem kurulunun seçiminde, sözleşmede belirlenen veya bu Kısımda öngörülen usule uyulmadığı,

c) Kararın, tahkim süresi içinde verilmediği,

ç) Hakem veya hakem kurulunun, hukuka aykırı olarak yetkili veya yetkisiz olduğuna karar verdiğini,

d) Hakem veya hakem kurulunun, tahkim sözleşmesinde kalan bir konuda karar verdiğini veya talebin tamamı hakkında karar vermediğini ya da yetkisini aştığını,

e) Tahkim yargılamasının, usul açısından sözleşmede veya bu yönde bir sözleşme bulunmaması halinde, bu Kısımda yer alan hükümlere uygun olarak yürütülmediği ve bu durumun kararın esasına etkili olduğu,

f) Tarafların etik ilkesi ve hukuki dinlenilme hakkına riayet edilmediğini,

g) Hakem veya hakem kurulu kararına konu uyuşmazlığın Türk hukukuna göre tahkime

elveri li olmadı ı,

) Kararın kamu düzenine aykırı oldu u,

tespit edilirse, hakem kararları iptal edilebilir.” ekinde sıralanmı tır.

Yukarıda sayılan iptal sebepleri sınırlı olarak sayılmı olup, bunlardan ba ka sebeple iptal kararı verilemeyecektir.

4. ÇT HATLARI B RLE T RME KONUSU KAPSAMINDA KANUN YOLLARINA L K N KAVRAMLAR VE LG L YASAL DÜZENLEMELER:

a. istinaf Kanun Yolu:

Bölge Adliye Mahkemeleri 07.10.2004 tarihli Resmi Gazetede yayımlanan 5235 sayılı Adli Yargı İlk Derece Mahkemeleri ile Bölge Adliye Mahkemelerinin Kurulu , Görev ve Yetkileri Hakkında Kanun'un 25, Geçici 2 ve 3. maddeleri uyarınca kurulmu olup, faaliyete ise Adalet Bakanlı ının 7.11.2015 tarihli 29525 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan kararı ile 20.07.2016 tarihinde ba lamı tır.

6100 sayılı HMK'nın 341. maddesi uyarınca, ilk derece mahkemelerinden verilen nihai kararlar ile ihtiyati tedbir, ihtiyati haciz taleplerinin reddi kararları kar ı tarafın yüzüne kar ı verilen ihtiyati tedbir ve ihtiyati haciz kararları, kar ı tarafın yoklu unda verilen ihtiyati tedbir ve ihtiyati haciz kararlarına kar ı itiraz üzerine verilen kararlar istinaf kanun yolu incelemesine tabidir

istinaf kanun yolunun kabulü ile ülkemizde ilk derece ve Yargıtay olmak üzere uygulanmakta olan iki dereceli sistemden, ilk derece, istinaf ve temyiz kanun yolu olmak üzere üç dereceli sisteme geçilmi tır.

istinaf kanun yolunda kural olarak ilk derece mahkemesince verilen kararların maddi vakıa ve hukuka aykırılık denetimi yapılır.

Bir kararın istinaf edilip edilemeyece i, kanun tarafından tayin edilir. Yani bir karar kanundan dolayı ya istinaf edilebilir ya da edileme/. İlk derece mahkemesi de kanuna göre istinaf edilemeyecek olan bir kararın istinaf edilmesine karar veremez (Kuru, s 1339).

b. Temyiz Kanun Yolu:

Temyiz; açık bir ekinde hatalı ve kanuna aykırı biçimde ortaya çıkmı kararların düzeltilmesini amaçlayan ola an kanun yoludur. Bu anlamda temyiz “hukukun hiç uygulanmaması veya yanlış uygulanması” sebebine dayanır.

Temyiz, bölge adliye mahkemeleri göreve ba layıncaya kadar ilk derece mahkemelerinin kararlarına kar ı ba vurulabilecek kanun yollarının ilkidir.

6100 sayılı HMK'nın Geçici 3. maddesi uyarınca bölge adliye mahkemelerinin, Resmi Gazetede ilan edilecek göreve ba lama tarihine kadar, 1086 sayılı Kanun'un temyize ili kin yürürlükteki hükümleri uygulanacak, bölge adliye mahkemelerinin göreve ba lama tarihinden önce verilen kararlar hakkında, kesinle inceye kadar 1086 sayılı Kanun'un 26.9.2004 tarihli ve 5236 sayılı Kanunla yapılan de i iklikten önceki 427 ilâ 454. madde hükümlerinin uygulanmasına devam olunacaktır. Bu kararlara ili kin dosyalar bölge adliye mahkemelerine gönderilemez. 6100 sayılı Kanun'da bölge adliye mahkemelerine görev verilen hâllerde bu mahkemelerin göreve ba lama tarihine kadar 1086 sayılı Kanun'un 6100 sayılı Kanun'a aykırı olmayan hükümleri uygulanır.

6100 sayılı HMK'nın 362. maddesinde temyiz edilemeyecek kararlar açıklanmış olayın iki dereceli yargılamadan geçmi bulundu u göz önüne alınarak, bölge adliye mahkemesinin bazı kararlarına kar ı temyiz yoluna gidilemeyece i kabul edilerek Yargıtay'ın i yükünün hafifletilmesi amaçlanmıştır.

5- Ö RET DEK GÖRÜ LER

Sigorta tahkim kararlarına kar ı ba vurulacak kanun yolları ve özellikle içtihadı birleştirme konusu olan sigorta tahkiminde bölge adliye mahkemelerinin faaliyete geçti i 20.07.2016 tarihinden sonra Sigorta Tahkim Komisyonu tiraz Hakem Heyeti tarafından verilen kırk bin Türk Lirası üzerindeki kararlar için ba vurulacak olan kanun yolunun istinaf kanun yolu mu yoksa temyiz kanun yolu mu oldu u hususu ö retide de Yargıtay kararları üzerinden tartışılmı tır.

Ö retide Kuru, "...Kırk bin Türk Lirasının üzerindeki uyu mazlıklar hakkında itiraz üzerine verilen kararlar için temyize (istinafa) gidilebilir...Buradaki temyiz deyimini istinaf olarak anlamak gerekir..." (Kuru, C.II, s. 1865).

Ula , "...SK'nda sigorta tahkim kararlarına kar ı ba vurulması gereken kanun yolları bakımından açık bir düzenleme yer almamakta sadece, aksi taraflarca kararla tırılmamı ise, kırkbin Türk Lirasını a an hakem/hakem kurulu kararları için temyize ili kin usul ve esaslar bakımından önceki HUMK'nun uygulanacağı bu yasanın 30/12 nci maddesinde hüküm altına alınmış bulunmaktadır. Bu düzenleme ile hakem/hakem kurulu kararlarına kar ı ileride uygulanması gerekecek olan istinaf yolu tanınmamı tır. Esasen HUMK'nun 427/1 inci maddesi hükmüne göre de hakem kararlarına kar ı kanun yolu olarak sadece temyiz edilebilme olana ı tanınmış bulunmaktadır..." (Ula , I: Uygulamalı Zarar Sigortalı Hukuku, Ankara, 2012, s. 158).

Ba atur ve Öge, "... SK m. 30/12f. atfının itiraz hakem heyeti kararlarına kar ı temyiz yolunu açması ve HMK m. 341-360'daki istinaf kanun yolunun yürürlük kazanması itiraz hakem heyeti kararlarına kar ı "istinaf" kanun yolunun mevcut olup olmadığı sorusu akıllara getirmiş ve kanun koyucunun bu noktada amacı üzerine durmak gerekmiştir. Uygulamada itiraz hakemleri, ilk derece hakem heyeti tarafında verilen kararları onamakta, bozmakta ve bozma halinde - mevcut sistemde kararın kaldırılması olarak anılmaktadır- yeniden hüküm kurmaktadır. Bu bakımdan itiraz hakem heyeti yargılamasının istinaf yargılamasına benzer olduğu ve kanun koyucunun SK daki "temyiz" ibaresini isabetli olarak kullandığı düşünülebilir. SK'nın yürürlük tarihinin, HMK. nın yürürlük tarihinden sonra olması da göz önünde bulundurulduğunda kanun koyucu tarafından temyiz ibaresinin bilinçli olarak kullanıldığını düşünmek yanlış olmayacaktır. Nitekim, SK m. 30/23 f. atfı ile HMK istinaf maddelerinin uygulama alanı bulacağı bir an için düşünülse bile SK'nın özel kanun niteli inde olması nedeniyle kanaatimizce SK m. 30/12 f. hükmündeki temyiz düzenlemesinin öncelikle uygulanması gerekecektir. Kanaatimizce kanun lafzı ile Yargı kararları ile birlikte yorumlandığında kanun koyucunun, sigorta hakem kararlarına ili kin öngördü ü hukuk yolları itiraz ve temyizdir..." (Ba atur, M.Ç./ Öge, H.: Sorularla Sigorta Tahkim, İstanbul, 2017, s.64, 66).

Ye ilova Aras ve Ye ilova, "..Sigortacılık tahkiminde, özellikle 6327 s. K ile (m. 58) birlikte temyiz kanun yolunda ısrar edildi i görülmektedir. Önceki-genel kanun döneminde olduğu gibi bugün de sigortacılık tahkiminde geçerli kanun yolu temyizdir (kar . 6456 s.K. ile de i ik m. 30/XII). Bu irade, sonraki tarihli genel kanuna rağmen; ondan da sonraki tarihte yapılan kısmi kanun de i ikli iyle aynen muhafaza edilerek peki tirilmiştir..." (Ye ilova Aras, E./ Ye ilova, B.: Sigortacılık Tahkimi ve Sigorta Talikim Usulü ve Ayırt Edici Özellikleri, Ya ar Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C.8, 2013,s. 352).

Semerci Vuralo lu, "...sigorta tahkim yargılaması sonucunda itiraz üzerine verilen karara kar ı gidilebilecek yol, uyu mazlı ın hükümde belirtilen miktarı a ması ko uluyla

teмыızdır. Özellikle 6456 sayılı Kanun de i ikli i sonrası kanun koyucu bu yöndeki iradesini bir kez daha "kırk bin Türk Turasının üzerindeki uyu mazlıklar hakkında itiraz üzerine verilen kararlar için temyizle gidilebilir" diyerek ortaya koymu tur (Semerci Vuralo lu, s. 302).

Ek i ve Özdamar, "...tahkim yargılaması sonucunda verilen kararlara kar ı mahalli ilk derece mahkemesinde iptal davası öngören HMK düzenlemesi kar ısında, Sigortacılık Kanunu'ndaki temyiz düzenlemesinin akıbeti tartı ılır hâle gelmi tir. Ancak HMK' nın yürürlü e girmesinden sonra Sigortacılık Kanununda yapılan de i iklikten sonra da temyiz lafzının ve düzenlemesinin terkedilmemesi, kanun koyucunun iradesinin sigorta tahkimi bakımından temyiz yolunun tercih edildi i sonucunu ortaya çıkarmaktadır..." (Özdamar, M: Sigorta Hukukunda Uyu mazlıkların Çözümünde Tahkim Sistemi, Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C.XVII, 2013, sa. 1-2, s.852 vd; Ek i, N; Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nda Tahkim, stanbul, 2019, s.48).

Ça lar ve Ayhan, "...6100 sayılı HMK'nın 439üncü maddesinin 1'inci bendinde ise Hakem kararına kar ı yalnızca iptal davası açılabilce ine ili kin düzenleme bulunmaktadır. Bu düzenlemeler birlikte de erlendirildi inde, sigorta sözleşmesinden do an uyu mazlıkların çözümlenmesine yönelik olarak sigorta tahkim sistemi ile ilgili usul ve esasları düzenleyen özel kanun niteli indeki 5684 sayılı Sigortacılık Kanununun uygulama önceli i oldu u gözetilerek, Sigorta Tahkim Komisyonu Uyu mazlık Hakem Kurulu kararlarının iptalinin istenemeyece inin; ancak Sigortacılık Kanununda belirtilen yasa yolu olan temyiz yoluna' gidilebilece inin kabulü gerekir. Kırk bin Türk Lirasının üzerindeki uyu mazlıklar hakkında verilen kararlar için temyize gidilebilmesi için, itirazın yapılmı olması gerekir; itiraz edilmeden do rudan temyize gidilemez..." (Ayhan, R./ Ça lar, H./ Özdamar, M.: Sigorta Hukuku Ders Kitabı, Ankara 2019, s. 121).

Budak, "...Kanun koyucu sigortacılık tahkiminde hakem kararına itiraz üzerine verilen kararlara kar ı kanun yolu bakımından tercihinin açıkça temyizden yana yapmı tır. Bu temyiz, kanımca, HMK m. 447(2) uyarınca, HMK hükümlerine tabi bir temyiz olup; HMK'da hakem kararlarının temyizine ili kin hüküm bulunmadı na göre, mahkeme kararlarının temyizine ili kin HMK hükümleri sigortacılık tahkiminde hakem kararına itiraz üzerine verilen kararlara kar ı da uygulanacaktır..." (Budak, A.C.: Sigortacılıkta Tahkim Alanında Meydana Gelen De i iklikler, Yeditepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. XIII, 2016/1).

Erdemir, "...Sigortacılık tahkimi maddi hukuk alanında özel hükümlere yer vermemesine ra men, sigortacılık tahkiminde hızlılı ı sa lamak adına, usule ili kin birçok özel hüküm getirmi tir... 4 aylık karar verme süresi, kesinlik sınırlarına ili kin özel hükümler ve nihayet komisyonun kendi bünyesinde itiraz hakem heyeti kurulması gibi hususları bunlar arasında sayabiliriz. Kaldı ki, sigortacılık tahkiminin kararlarına kar ı HMK m.439'da öngöröldü ü gibi iptal davası de il, istinaf mahkemeleri kurulmadan önce de yalnızca temyiz yolu öngörölmü tür. Bu ba lamda kanun koyucunun öncelikli amacının hızlılık yönünde oldu u ve kanunun ruhunun da usul ekonomisine de hizmet etti i gözönüne alınacak olursa, kanunda öngörülen miktarın üzerindeki uyu mazlıklar hakkında verilen hakem kararlarına ve kamu düzenine aykırı hakem kararlarına kar ı kanun yolunun temyiz yani Yargıtay oldu u görü ünde yiz..." (Erdemir, A.M.: Sigorta Hukuku Uyu mazlıklarında Tahkim, Ankara, 2017, s. 35).

Karasu, "...Kanun koyucu sigorta tahkimindeki uyu mazlıkların kısa süre içinde sonuçlanması gerekti ini dikkate alarak, HMK'da genel tahkim davaları için geçerli olan iptal davası yolu yerine temyiz yolunu tercih etmi tir. Buna göre de eri 40.000,00TL ve altındaki uyu mazlıklarda verilen itiraz hakem kararlarına kar ı SK'nın 30/12. hükmünde sayılan sadece dört hâlde, 40.000,00TL'nin üzerindeki uyu mazlıklarda verilen itiraz hakem kararlarına kar ı ise her türlü temyiz sebebi ile temyiz yoluna gidilebilecektir..." (Karasu, s. 147).

Kabukçuo lu Özer, “.. .Hukuk Muhakemeleri Kanunundan farklı olarak, Sigortacılık Kanunu ile daha önce mülga HUMK'nın 533. maddesinde düzenlenen temyiz nedenleri saklı tutulmak suretiyle, sözleşme ile daha yüksek tutar belirlenmemişse kararların kırk bin Türk Lirasına kadar kesin olduğu, bu miktarın üstü için temyize gidilebileceği hükme bağlanmıştır. Buna karşın HMK'nın 439. maddesinde, hakem kararlarına, maddede yazılı nedenlerden dolayı sadece iptal davası açılabilmesi, temyiz ise ancak iptal davasında verilen kararlara karşı mümkün olduğu düzenlenmiştir. Ancak, hakem kararlarına karşı yargı yolu konusunda, Sigortacılık Kanununda mülga Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununa genel atıf yapılmayıp, diğer bir ifade ile söz konusu Kanundaki genel sitem kabul edilmeyip açık şekilde temyizden bahsedildiğinden sigorta hakemlerince verilen kararlara karşı HMK'nın 439. maddesinin uygulanıp uygulanmayacağı tartışması ortaya çıkmıştır. Konu Sigortacılık Kanununda değişikliği yapan 6327 sayılı Kanunla çözülmüş ve mülga HUMK'nun 533. maddesinde sayılanlar aynen madde metnine geçirilerek temyiz müessesesi yönündeki irade açıkça ortaya konulmuştur...HMK'nun yürürlüğe girmesinden sonra hakem kararlarının iptaline ilişkin, Sigortacılık Kanununda 13.06.2012 tarihinde yapılan değişikliği olmasaydı, sonraki genel kanunun önceki özel kanunu değiştirip değiştirmediği tartışılabilirdi. Ancak HMK'nun yürürlüğünden sonraki 6327 sayılı yasa değişikliği ile kanun koyucu temyiz konusunda irade ve ısrarını sürdürmüştür, HUMK 533. maddeyi metinden çıkarmıştır. Bugün için hiç tereddüt yoktur ki geçerli kanun yolu temyizdir...” (Kabukçuo lu Özer, s. 499 vd).

Dekak, “..,20.07.2016 tarihinden sonra 40.000 Türk Lirasının üzerindeki uyu mazlıklar hakkında itiraz hakem heyeti kararının ardından dosyanın istinaf Kanun Yolu'na mı yoksa Temyiz Kanun Yolu'na mı götürüleceği hususunda uygulamaya yönelik bir problem hasıl olmuştur. Bu problem Yargıtay 17. Hukuk Dairesi'nin verdiği kararlarla çözüme kavuşmuştur. Taraflar, tahkim süresinin sona ermesinden sonra karar verilmiş olması, talep edilmemiş bir şey hakkında karar verilmiş olması, hakemlerin yetkileri dahilinde olmayan konular hakkında karar vermesi, hakemlerin tarafların iddiaları hakkında karar vermemiş olması gibi durumların varlığı halinde Sigortacılık Kanunu'nun 30. maddesinin 12. fıkrası uyarınca her halükârda istinaf kanun yoluna başvurulabileceklerdir. Buradan anlaşılması gereken, açıklanan durumların varlığı halinde hem uyu mazlık hakem heyeti hem de itiraz hakem heyeti kararlarına karşı istinaf kanun yoluna başvurulabileceğidir...” (Dekak, M. T.: Sigorta Tahkiminde Yargılama Usulü, Ankara, 2019, s. 120, 121).

yönünde görüşleri bulunmaktadır.

III- GEREKÇE

Sigortacı ile sigorta ettiren arasındaki özel hukuk sigortası ilişkisi sadece sözleşme ile kurulabilir. Sigorta sözleşmelerinden kaynaklanan çok sayıda uyu mazlık bulunmasına karşın, ülkemizde sigortacılık alanına özel ihtisas mahkemelerinin bulunmaması ve uyu mazlıkların çoğunluğu yüksek meblağlar olmasına rağmen masraflı ve uzun sürelerde çözülmesi, sigorta ettiren veya sigortadan menfaat sağlayanların sigorta şirketlerine göre bilgi, tecrübe ve ekonomik bakımdan daha zayıf olması olağan yargı süreci sebebiyle sıkıntıya girmelerine yol açmaktadır (Özdamar, s. 834).

Bu hâlde, böyle bir gerçeğin varlığının kabulü ve resmen de ilam, sigorta şirketlerine karşı duyulan yahut da duyulması gereken güvenin özellikle uyu mazlık hâlinde, artık sorgulanmasını gerektirmesi, bu durum sigorta hukuku konusunda uzmanlaşmış, düşük maliyetli, basit ve süratli bir hukuki çare olarak sigorta tahkiminin kabulünü zorunlu kılmıştır.

Bu nedenle 03.06.2007 tarihinde kabul edilen 5684 sayılı Sigortacılık Kanunu'nun Sekizinci Bölümünde “Tahkim” başlığı altında ve fakat sadece bir madde hâlinde “Sigortacılıkta Tahkim” müessesesi oluşturularak, sigorta sözleşmesinden kaynaklanan uyu mazlıkların özel bir tahkim yolu ile yani hakem aracılığıyla çözümlenmesine olanak tanınmıştır (Ula, s. 127).

Maddenin konulu gerekçesinde; "...Sigortacılık sektörünün düzenlenmesi ve denetlenmesi i levini yerine getiren ve kamu hukukuna göre görev yapan Müste arlı n, sigortacılık mevzuatına aykırılık söz konusu olmadı ı takdirde yapılan uygulamalara müdahale etmesi mümkün bulunmamaktadır. Sigorta ettirenler veya sigorta sözleşme mesinden menfaat sa layan ki iler ile riski üstlenen taraf arasındaki uyu mazlıklar adli yargı mekanizmalarıyla çözümlenmektedir. Ancak sigortacılık alanında ihtisas mahkemelerinin olmaması, yargı sürecinin uzun zaman alması ve masraflı olması, sigortalıların ma duriyetine neden olmakta ve zararın telafisi uzun zaman aldı ndan sigortanın var olma amacına aykırılık te kil etmektedir. Bu nedenle, sigortalılar, bazı uyu mazlıklarda, riski üstlenen tarafların haksız da olsa önerdikleri tazminatı kabul etmek durumunda kalmaktadır. Bu durum, sigortacılık sektörüne duyulan güveni sarsan bir faktör olarak kar ımıza çıkmaktadır.

Di er taraftan, uluslararası uygulamalar incelendi inde, yapıları farklılık arz etse de bir çok ülkede sigortacılık alanında ombudsman müessesesinin var oldu u görülmektedir. Madde ile getirilmek istenilen tahkim sistemi ile sigorta ettiren veya sigorta sözleşme mesinden menfaat sa layan ki iler ile riski üstlenen taraf arasında sigorta sözleşme mesinden do an tüm uyu mazlıkların çözümü amaçlanmaktadır. Bu ba lamda, uluslararası uygulamalarda var olan "Ombudsman Sistemi" nin i leyi i esas alınmı , ülkemizdeki hukuk sistemi ile paralellik sa lanmasını teminen Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununda yer alan tahkim sisteminin temel esas ve usulleri çerçevesinde sistem ekillendirilmi tir....Tahkim sisteminin i leyi e kavu ması ve uygulama alanı bulması, sigortalıların sistemin tarafsızlı na olan güveninin sa lanması ile mümkün olabilecektir. Bu amaçla, sigorta hakemli i müessesesi tasarlanmı ve belirli niteliklere sahip ki iler, Komisyona ba vurarak listeye kaydolmaları temin edilmi tir.." ekinde yer alan açıklamalardan sigortacılıkta tahkim kurumunun kendine özgü nitelikleri oldu u anla ılmaktadır.

6100 sayılı HMK'nın yürürlü e girmesinden sonra ise ilgili maddede birtakım eklemeler ve de i iklikler yapılmı tir.

03.06.2007 tarihinde kabul edilen 5684 sayılı Sigortacılık Kanunu'nun 30. Maddesinin 12. fıkrasının ilk hâli; uyu mazlı a dü en taraflar arasında, açık ve yazılı ekinde yapılması gereken sözleşme ile daha yüksek bir tutar belirlenmemi se, hakemin verdi i kırk bin Türk Lirasına kadar olan kararlar her iki taraf için kesindir. Kırk bin Türk Lirasının üzerindeki karar için temyize gidilebilir. Her halükarda Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununun 533 üncü maddesi hükümleri saklıdır. Temyize ili kin usul ve esaslar hakkında Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu uygulanır" ekinde yer almaktadır.

Kanun'un 30. maddesinin 12. fıkrasının dördüncü cümlesi 6100 Sayılı HMK'nın yürürlü e girdi i 01.10.2011 tarihinden sonra 13.06.2012 tarihinde kabul edilerek 28.06.2012 tarihinde yürürlü e giren 6327 Sayılı Kanun'un 58. maddesi ile "Ancak tahkim süresinin sona ermesinden sonra karar verilmi olması, hakemleri yetkileri dâhilinde olmayan konularda karar vermesi, talep edilmemi bir ey hakkında karar verilmi olması ve hakemlerin, tarafların iddiaları hakkında karar vermemesi durumunda her halükârda temyiz yolu açıktır" biçiminde düzenlenmi tir.

03.04.2013 tarihinde kabul edilen 6456 Sayılı Kanun'un 45. maddesi ile 5684 sayılı Sigortacılık Kanununun 12. fıkrasının ikinci ve üçüncü cümleleri yeniden de i tirilmi ve üçüncü cümleden sonra maddeye yeni ibareler eklenmi , Kanun'un yürürlü üne ili kin 60. maddesinde 45. maddenin Kanunun yayımlanmasından altı ay sonra yürürlü e girece i kabul edilmi tir. Kanun 17.04.2013 tarihli Resmi Gazetede yayımlanmı olmakla, bu de i iklik 17.10.2013 tarihinde yürürlü e girmi tir.

De i ikliklerin de metne i lenmesi sonucunda 5684 sayılı Sigortacılık Kanunu'nun "Sigortacılıkta Tahkim" ba lıklı 30. maddesinin 12. fıkrası "(12) Tahkim sistemine üye olmak isteyenlerden katılma payı, uyu mazlık çözümü için Komisyona ba vuranlardan ise

ba vuru ücreti alınır (De i ik ikinci ve üçüncü cümle: 3/4/2013-6456/45 md.). Be bin Türk Lirasının altındaki uyu mazlıklar hakkında verilen hakem kararları kesindir. Be bin Türk Lirası ve daha üzerindeki uyu mazlıklar hakkında verilen hakem kararlarına kar ı kararın Komisyonca ilgiliye bildiriminden itibaren on gün içinde bir defaya mahsus olmak üzere Komisyon nezdinde itiraz edilebilir (Ek cümle: 3/4/2013-6456/45 md.). tiraz talebinde bulunmak için bu madde uyarınca belirlenen ba vuru ücretinin Komisyona yatırılması arttır (Ek cümle: 3/4/2013-6456/45 md.). tiraz üzerine hakem kararının icrası durur (Ek cümle: 3/4/2013- 6456/45 md.). tiraz talebi münhasıran bu talepleri incelemek üzere Komisyon tarafından te kil edilen hakem heyetlerince incelenir (Ek cümle: 3/4/2013-6456/45 md.). tiraz talebi hakkında i in heyete intikalinden itibaren iki ay içinde karar verilir (Ek cümle: 3/4/2013- 6456/45 md.). Be bin Türk Lirası ve daha üzerindeki uyu mazlıklar hakkında verilen hakem kararları bu madde uyarınca süresinde itiraz ba vurusunda bulunulmaması hâlinde kesinle ir (Ek cümle: 3/4/2013-6456/45 md.). Bu uyu mazlıklar hakkında bu madde uyarınca yapılan itiraz üzerine verilen karar kesindir (Ek cümle: 3/4/2013-6456/45 md.). Kırk bin Türk Lirasının üzerindeki uyu mazlıklar hakkında itiraz üzerine verilen kararlar için temyize gidilebilir (De i ik cümle: 13/6/2012-6327/58 md.). Ancak, tahkim süresinin sona ermesinden sonra karar verilmi olması, talep edilmemi bir ey hakkında karar verilmi olması, hakemlerin yetkileri dahilinde olmayan konularda karar vermesi ve hakemlerin, tarafların iddiaları hakkında karar vermemesi durumlarında her hâlükarda temyiz yolu açıktır. Temyize ili kin usul ve esaslar hakkında Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu uygulanır.” hâlini almı ; ancak Sigortacılık Kanunu’nun 30. maddesinin 23. fıkrası de i ikli e u ramamı ; “Bu Kanunda hüküm bulunmayan hallerde Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununun hükümleri, sigortacılıktaki talikim hakkında da kıyasen uygulanır.” düzenlemesini korumu tur.

4721 sayılı Türk Medeni Kanunu’nun “Hukukun Uygulanması ve Kaynakları” ba lıklı 1. maddesine göre, Kanun, sözüyle ve özüyle de ind i bütün konularda uygulanır ve hâkim, karar verirken bilimsel görü ler ile yargı kararlarından yararlanır. çtihadı birle tirme konusunun çözümünü için bu ilke uyarınca ö retide de kabul gören bilimsel yorum yöntemlerinden de faydalanılmalıdır.

5684 sayılı Sigortacılık Kanunu’nda lafzen açıkça “temyize gidilebilir” ve “temyiz yolu açıktır” ibarelerine yer verilmi , Kanun’un gerekçesinde ise bu düzenlemenin kayna ı, nedenleri ve amaçları açıkça belirtilmi tir. Kanun koyucu bu düzenlemeyi Alman ve sviçre uygulamasında mevcut olan “sigorta ombudsmanlı ı” kurumundan esinlenerek yaptı ını, sigorta uyu mazlıklarını kısa sürede, kolayca ve ekonomik olarak, konunun uzmanları aracılı ı ile çözmeyi amaçladı ını ortaya koymu tur. Dolayısıyla yorum yapılırken hem kanunun lafzı (sözü), hem de düzenlemenin sübjektif tarihsel amacı ve kanun koyucunun sigorta uyu mazlıklarını, hızlı, ekonomik ve genel yargı sistemi dı nda kolayca çözüme konusundaki özel amacı ve iradesi bir ba ka deyi le hükmün ratio legis'i ruhu (özü) göz önünde bulundurulmalıdır.

6100 sayılı HMK’nın yürürlü ünden sonraki dönemde 13.06.2012 tarihinde yürürlü e giren 6327 sayılı Kanun ve 03.04.2013 tarihinde yürürlü e giren 6456 sayılı Kanun ile tam da tartı ma konusu olan 5684 Sayılı Sigortacılık Kanunu’nun 30. maddesinde de i iklikler yapılmasına, özellikle ilk düzenlemede yer alan ve 1086 sayılı HUMK’nın 533. maddesindeki “hakemlerin kararı ancak a a ıdaki hallerde temyizen nakzolunur” ekinde ba layan ve hakem kararlarının bozma nedenlerini düzenleyen adı geçen maddeye yapılan atıf kaldırılmasına, HUMK ve HMK’ da yer alan bozma nedenlerine özellikle HMK’ nın 439. maddesindeki hakem kararlarının iptali nedenlerine ili kin düzenlemeye atıf (yollama) yapmak yerine temyiz nedenlerini 5684 sayılı Sigortacılık Kanunu’nun 30. maddesinde dört durumu kapsar biçimde düzenlenmesine göre; kanun koyucunun sigorta tahkiminde gerek HUMK gerekse HMK’daki genel sistematik düzenlemelerden ayrılarak sigorta tahkimini, iç tahkimden farklı hükümlere tabi kılmak istedi i, sigorta tahkiminin yapısına özel ve kendine özgü bir düzenleme getirdi i sonucuna varılmaktadır.

Bölge adliye mahkemeleri 07.10.2004 tarihli Resmi Gazetede yayımlanan 5235 sayılı Kanun uyarınca kurulmuştur, ancak çeşitli nedenlerle fiilen 20.07.2016 faaliyete başlamıştır. 6100 sayılı HMK'nın yürürlüğünden sonra kanun koyucunun sigorta tahkim komisyonu kararlarına karşı HMK'nın 439. maddesine göre iptal yoluna başvurulabileceği iradesini tasması hâlinde HMK'nın 447/2. maddesinin uygulanmasına olanak verecek şekilde bir atıf yapması veya iptal davası sonucu verilen kararlara karşı temyiz yoluna başvurulabileceğini belirtmesi ya da en azından suskun kalarak istinaf mahkemelerinin faaliyete geçmesini beklemesi gerekirken, tam aksine 03.04.2013 tarihinde yapılan 6456 sayılı Kanun değişikliğinde önceki metinde olmayan itiraz prosedürünü getirerek "itiraz üzerine verilen kararlar için temyize gidilebilir" düzenlemesine yer verilmiştir.

Kanun koyucu, bu değişiklik ile sigorta tahkimini kendi içinde ilk derece-istinaf sistemine benzer şekilde yapılandırarak Sigortacılık Kanunu'nun 30/12. maddesi ve Sigortacılıkta Tahkimle İlgili Yönetmelik'in 16 ve 16/A maddeleri ile uyuşmazlık dosyalarının öncelikle sigorta hakemleri tarafından çözümlenerek karara bağlanması, sigorta hakemlerinin verdiği kararlara karşı kararın bildirimden itibaren on gün içinde itiraz olanağı tanınması, itiraz hâlinde ise üç kişilik itiraz hakem heyetince dosyanın ön incelemesi yapılarak rapor düzenlendikten sonra itiraz hakem heyetinin esas incelemeyi yapması ve sigorta hakemlerince verilen kararı yerinde görmezse kaldırarak yeni karar vermesi imkânı getirilmiştir.

Parasal sınırlar bakımından da istinaf sistemine yakın bir şekilde; beş bin TL'ye kadar verilen kararların kesin, beş bin-kırk bin TL arası uyuşmazlıklar hakkında verilen kararlara karşı öncelikle itiraz hakem heyetinde itiraz edilebileceği, itiraz üzerine verilen kırk bin Türk Lirası ve üzerindeki uyuşmazlıklar bakımından verilen kararların ise temyize tabi olduğu belirtilmiştir.

Kanun koyucu açık bir şekilde kanun yoluna ilişkin tercihini temyizden yana kullanmıştır. Zira, 6100 sayılı HMK'da değişiklik yapılmasına ilişkin Kanun teklifinin 56. maddesinde 5684 sayılı Sigortacılık Kanunu'nun 30 uncu maddesinin on altıncı fıkrasının son cümlesi "komisyon müdürünce karar en geç üç gün içinde taraflara bildirilir, ayrıca kararın aslı dosya ile birlikte komisyonca saklanır" şeklinde değiştirilmiştir, 5684 sayılı Kanuna 57. madde ile Ek Madde 6 olarak yeni bir madde eklenmiştir ancak temyize ilişkin hükümlerde bir değişiklik yapılmamıştır.

Değişiklik teklifinin 48. maddesine göre "6100 sayılı Kanun'un 436 ncı maddesinin üçüncü fıkrası a) a) daki şekilde değiştirilmiştir. (3) Hakem kararı, hakem, hakem kurulu başkanlığı veya ilgili tahkim kurumu tarafından taraflara bildirilir. Ayrıca kararın aslı dosya ile birlikte mahkemeye gönderilir ve mahkemece saklanır". Bu düzenlemedeki mahkemeden kasıt 7101 Sayılı Kanununun 60. maddesi ile değiştirilen 6100 sayılı HMK'nın 439. maddesine göre "bölge adliye mahkemesi'dir. Teklifte Sigorta Tahkim Komisyonu kararları komisyonca saklanırken, ulusal tahkimle ilgili kararlar Bölge Adliye mahkemesinde saklanacaktır. Kanun koyucu sigorta tahkim komisyonu kararının bölge adliye mahkemesinde saklanması usulünü benimsemeyerek, sigorta tahkimini istinaf kanun yolu bir başkalaşım ile Bölge Adliye

Mahkemelerinden uzak tutmuş, yapılan bu ayrı ve özel düzenleme ile de sigorta tahkimine ilişkin kanun yolunun temyiz kanun yolu olduğu hususundaki güçlü irade ve ısrarını sürdürmüştür.

Sigorta tahkiminde, iptal davası yerine doğrudan temyiz kanun yolunda ısrar edilmesindeki gerekçe, esastan denetim ihtiyacının karışılmasıdır. Bu yolla özellikle davacılar ve aslında davanın tüm taraflarına daha fazla güvenin verildiği düşünülebilir (Ye ilova Aras, Ye ilova, s. 354).

İlk derece olarak uyuşmazlığın çözümüne ilişkin yapılan inceleme ve itiraz durumunda bir üst denetim olarak yer verdiği ikinci incelemeyi komisyonun kendi iç bünyesinde oluşturularak hem hızlı hem de ekonomik bir yöntem benimsemiştir, bunun yanında

tarafının sigorta tahkimine olan güvenini arttırmak gayesiyle itiraz hakem heyetinde maddi vakıa ve delil denetimini de yapmayı amaçlamı tır.

Sigorta Tahkim Komisyonuna ba vuru üzerine atanan sigorta hakemlerinin verdi i kararı "ilk derece mahkemesi kararı" veya iç tahkimdeki " hakem kararı" yerine koymu , hakemlerin verdi i kararların itiraz yoluyla en az üç ki iden olu acak daha deneyimli ve özellikle salt itirazları incelemekle görevli itiraz hakem heyeti tarafından incelenmesini öngörerek, istinaf incelemesine yakla mak istemi tir. Sabit rakamlar esas alınmakla birlikte HMK' daki istinaf ve temyize ili kin parasal sınırlara yakın tutarlar benimsenmi tir. Buradaki hedef, hem uyu mazlı ın hızlı çözümü hem de hakem heyeti kararının, maddi vakıa ve delil de erlendirilmesi bakımından denetime tabi tutma ihtiyacının kar ılanmasıdır.

6100 sayılı HMK'nın 439. kapsamında yer alan hakem heyeti kararlarının iptali nedenleri sınırlı sayıda ve ekli incelemeye yönelik olup, kamu düzenine aykırılık dı ında maddi denetim yapılması mümkün de ildir. Sigorta uyu mazlıkları ise tamamen bireysel çıkar ekseninde zararın giderilmesine yönelik oldu u gözetildi inde kamu düzenine aykırılık müdahalesi ile kar ıla ma ihtimali dü üktür. Sigorta tahkim komisyonu kararı istinafa tabi oldu u kabul edildi i takdirde gerek HUMK'mn 533. maddesi gerekse HMK'nın 439. maddesindeki sınırlı sebepler nedeniyle maddi vakıa ve delil de erlendirilmesi denetimi yapılamayacaktır.

Bölge Adliye Mahkemelerinin faaliyete geçti i tarihten sonra Sigorta Tahkim Komisyonun sigorta hakemlerinin itiraz üzerine verdi i itiraz hakem heyeti kararlarına kar ı "istinaf" yoluna ba vurulabilece i kabul edildi i takdirde her halükarda temyiz yolu da miktara göre açık oldu una göre sürecin dört a amalı bir inceleme sonucu nihai karara ba lanaca ı ve kanun koyucunun kanunu gerekçesinde belirtti i tarihsel sübjektif amaç ve gelece e dönük uyu mazlı ı basit ekonomik ve hızlı çözmek suretiyle sigortalı, sigortadan yararlanan veya zarar görenlerin sigorta irketlerinin insafına bırakılmayarak bir an önce tatmin etmeye dönük objektif amacından uzakla ılaca ı açıktır.

Hâlbuki kanun koyucu bu amacını gerçekle tirmek için sigorta hakemlerinin karar vermesi için en fazla dört ay, itiraz hakem heyetinin karar vermesi için en fazla iki ay olmak üzere çok kesin süreler koymu ve sürelerle uyulmamasını hakemlerin belli ko ullarda görevden alınması (listeden silinme) yaptırımına tabi tutarak, hem genel tahkimden hem de istinaf sistemindeki sürelerden ayrılıma tır.

Esasen sigorta tahkiminin genel karakteristik yapısı, kapsamı, i leyi i, öngördü ü kurumsal yapı bakımından da HMK'nın 407. ve devamı maddelerinde düzenlenen iç tahkimden farklı olması, istinaf kanun yolunun uygulanması hâlinde HMK'nın 439. maddesindeki istinaf kanun yolunda hakem kararlarının iptali nedenleri olarak öngörülen nedenler ile 5684 sayılı Sigortacılık Kanunu'nun 30. maddesinde düzenlenen temyiz nedenlerinin farklı olması kar ısında kanunların çatı ması ve hangi hükümlerin uygulanaca ı sorununu ortaya çıkaraca ı gibi dört a amalı bir inceleme sonucunu do uracaktır.

Bu durumda kanun koyucunun gerekçe kısmında açıkça belirtti i, sigorta sözleşmesinden kaynaklanan uyu mazlıkların hızlı, çabuk ve ekonomik bir ekilde ve bu i in uzmanlarınca çözümü imkân ve ihtimali ortadan kalkacaktır.

6100 sayılı HMK'nın "genel kanun", 5684 sayılı Sigortacılık Kanunu'nun ise "özel kanun" oldu u hususu hiçbir ku ku ve duraksamaya yol açmayacak ölçüde açıktır. Bu ekilde bir özel düzenleme varken genel yollama kuralının uygulanması ise hukuk metodolojisi ile de ba da mayacaktır.

Bu konuda ilgili maddenin sonraki düzenlemelerinde kanun koyucunun istinaf kanun yolunu esastan ve içerik olarak da denetime tabi tutmak amacıyla kasten ve özellikle

devre dı ı bıraktı ı, kendi özel itiraz ve temyiz sistemati ini kurdu u belirgindir.

stisnai bir düzenleme olan bu durum ö retide "atlamalı temyiz" olarak isimlendirilerek, istinaf incelemesi yapılmadan do rudan temyize tabi i lere örnek gösterilmektedir.

Kanun koyucunun istinaf incelemesi yerine itiraz hakem heyeti incelemesini tercih etti i Avrupa nsan Hakları Sözleşmesinin 6. maddesi ile bağlantılı olan ve 2709 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının 36. maddesinde güvence altına alınan "hak arama özgürlü ünü" korumak bakımından belirli miktarların üzerindeki uyu mazlıklara karşı temyiz kanun yolunu açık tuttu u anlaşılmaktadır.

Açıklanan nedenlerle, 5684 sayılı Sigortacılık Kanunu'nun 30. maddesi ile kurulan Sigorta Tahkim Komisyonu itiraz Hakem Heyetinin bölge adliye mahkemelerinin faaliyete başladığı 20.07.2016 tarihinden sonra itiraz üzerine verilen kararları temyiz kanun yoluna tabidir.

IV- SONUÇ

5684 sayılı Sigortacılık Kanunu'nun 30. maddesi ile kurulan sigorta tahkim komisyonu itiraz hakem heyetinin bölge adliye mahkemelerinin faaliyete başladığı 20.07.2016 tarihinden sonra itiraz üzerine verilen kararlarının temyiz kanun yoluna tabi oldu una dair, 19.06.2020 tarihinde yapılan görüşmede üçte ikiyi alan oyçokluğu ile karar verilmiştir. (๓๓)